

УНИВЕРСИТЕТ ЗА НАЦИОНАЛНО И СВЕТОВНО СТОПАНСТВО

СТ А Н О В И Щ Е

От: доц. д-р Лиляна Димитрова Велева;
УНСС;

Научна специалност: История на България

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен **„доктор“** по История на България (Стопанска история) в УНСС.

Автор на дисертационния труд: Пламен Димитров Иванов

Научен ръководител: доц. д-р Лиляна Димитрова Велева

Тема на дисертационния труд: **ДИРЕКЦИЯ „ХРАНОИЗНОС“ В ПЕРИОДА НА ГОЛЯМАТА ДЕПРЕСИЯ (1930-1934 г.)**

Основание за представяне на становището: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед № 3040/ 10.11.2022 г. на Ректора на УНСС.

1. Информация за дисертанта

Дисертантът се е обучавал по докторска програма към *катедра „Политическа икономика“*, *Общикономически факултет* на УНСС по *научна специалност История на България (Стопанска история)*, съгласно Заповед на Зам.-ректора по НИД на УНСС № 546/22.03.2016 г. Обучението е осъществено в *задочна* форма през периода 2016-2022 г.

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Представеният дисертационен труд е в обем от 314 страници, като към текста на изложението са включени таблици, графики, фигури. В структурно отношение се състои от три глави, предговор, заключение, библиография и приложения.

Авторът целесъобразно е посветил първата глава на производството и търговията със зърнени храни в периода 1878-1918 г., разширявайки хронологическите граници на изследването. Това дава възможност да се проследят основните тенденции, които оказват определено влияние върху тяхното състояние, развитие и проблеми през следващия междувоенен период. Очертан е общия стопански и политически фон, в който се развива секторът на зърнените храни. Изяснява се какво е отношението към него на различните управляващи сили в страната по линия както на спецификите, така и на общите черти проявявани в довоенния период и през междувоенните години.

Основната („същинска“) част на дисертацията представляват втора и трета глава. Те са посветени съответно на обстойното изследване на въпросите, свързани със създаването, вътрешната организация, търговската и финансова дейност на дирекция „Храноизнос“, през периода 1930-1934 г. Тя се изгражда и работи в особено трудни и сложни условия на Голямата депресия, която засяга най-сериозно селското стопанство и води до рязко влошаване положението на земеделските стопани в страната.

В търсенето на антикризисни решения отговорните фактори в България предприемат законодателни мерки за разширяване и засилване на държавната интервенция в стопанския живот. Това е историческия контекст, на който стъпва докторантът, за да формулира ясно своята изследователска теза: „Как и до каква степен българската държава, с прилаганите от нея инструменти и методи, извършва публична интервенция и намеса при решаването на проблемите в аграрния сектор, какви са резултатите?“. В многопластов анализ (на политическо, икономическо и социално равнище), с богата и многообразна фактология, авторът е разгърнал цялостна картина за функционирането на дирекция „Храноизнос“, в качеството ѝ на държавен стопански монопол в областта на вътрешната и външна търговия със зърнени храни. С това са изпълнени основните цели и задачи, заявени в предговора на дисертационния труд. В направените обобщения и оценки към отделните части на изложението, както и в заключението, на базата на научните аргументи, но и с критична авторова позиция, се обосновават противоречивите резултати от цялостната дейност на Дирекцията, респективно за държавното участие чрез нея в икономическия живот на страната.

Избраната тема е посветена на проблем от българското стопанско развитие, който до сега не е бил обект на самостоятелно монографично изследване, но частично е засяган в редица публикации, посочени и цитирани в дисертацията. Актуалността на дисертационната тема произтича от обстоятелството, че земеделието, в частност зърнените храни, в миналото и днес, са сред структурно определящите отрасли. Поради това отделни аспекти за тяхното състояние, организация, законодателно регламентиране, институционално управление и пр., могат да се разглеждат като сродни и съотносими със съвременните тенденции, което е достатъчно основание да се направят интересни, полезни и важни съпоставки и изводи.

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

Въз основа на историческото проучване за създаването и функционирането на дирекция „Храноизнос“ в междувоенния период авторът достига до изводи, които се отнасят за българската практика в аграрния сектор, но и за общото разбиране на управленската стопанска практика и историята на нашата страна. Осъществен е аналитичен и систематизиран преглед на достъпната информация за отделни аспекти от административно-държавната система и политика, като са обогатени някои от съществуващите изводи и оценки.

4. Оценка на научните и научно-приложни приноси

Направените научни приноси в дисертационен труд на Пламен Иванов могат да бъдат обобщени в няколко насоки :

1. В областта на стопанската история на България. Специализираната стопанска литература се обогатява с настоящия дисертационен труд, предлагащ обобщено и задълбочено изследване на една от най-големите държавни стопански структури, оказала съществено икономическо и социално влияние в България през 30-те години на XX в.
2. В частност е внесен принос към историята на държавно-административната система и институционалната мрежа на България през епохата на капитализма. Дирекция „Храноизнос“, която става част от нея, за първи път е представена като организация, законодателна база, функционален обхват, търговски и финансови операции и т.н.
3. Съществен принос на настоящия труд е използването на разнообразни непубликувани архивни документи и други автентични източници. Те представляват предимно масив от статистически данни, които са обработени и систематизирани в таблици, диаграми, визуализиращи фигури и др., което придава съвременен и модерен характер на изследването.

4. Представеният анализ на основните параметри от дейността на „Храноизнос“ има приносни елементи при очертаване на историческия профил в отношенията държава-икономика, особено от гледна точка на съвместимостта между обществените и определени групови частни интереси.

5. Оценка на публикациите по дисертацията

Докторантът Пламен Иванов прилага 3 научни публикации (статии), свързани с темата на дисертацията, представени пред авторитетни научни форуми (конференции), като две от тях са публикувани в международно реферираното издание „Известия на Центъра за стопанско-исторически изследвания“. С това е отговорено на нормативните изисквания резултатите от изследването да имат публична известност в специализираните научни среди.

6. Оценка на автореферата

Авторефератът е с обем от 40 страници и точно отразява поставените цели и задачи, структурата на изследването, основните акценти в проучването. Формулираните изводи са коректно и точно представени и съответстват на изложението в дисертацията.

7. Критични бележки, препоръки и въпроси

Към представената дисертация биха могли да се отправят някои конкретни препоръки: за по-разширено разглеждане на въпросите за лобистките интереси, пресичащи се на политическо и икономическо ниво; за мащаба на корупционните практики, произтичащи от слабости в организацията и дейността на „Храноизнос“; за участието на чуждестранните фирми (каквато е „Луи Драйфус“) в износа на зърнени храни, осъществяван от дирекцията.

8. Заключение

Предложеният дисертационен труд „Дирекция „Храноизнос“ в периода на Голямата депресия (1930-1934 г.)“ на Пламен Димитров Иванов напълно отговаря на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България, както и на Правилника за неговото прилагане и Правилника за организацията и провеждането на конкурси за придобиване на научни степени в УНСС.

Дисертационното изследване обогатява историята за българските стопански институции в периода на капитализма, което представлява важна част от цялостната стопанско-историческа проблематика. Докторантът показва задълбочени познания, аналитични умения, способност да разглежда и оценява критично изследваните проблеми.

Предвид гореизложеното, в качеството си на член на научното жури **заявявам, че ще гласувам „за“ присъждането на образователната и научна степен „доктор“ на Пламен Димитров Иванов.**

5.12.2022 / София

Подпис:

(доц. д-р Лиляна Велева)